

УДК 159.

Юлія Гуртова

здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня
спеціальності 053 «Психологія»

науковий керівник: **Валерій Буланов**

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології та педагогіки

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЯК ЧИННИК СХИЛЬНОСТІ ДО СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Найбільш вразливими життєвими періодами, коли особистість звертається до сенсу життя й переглядає його цінність, є юнацький та літній віки. Зазвичай події й ситуації, що змушують людину переглянути своє 12-річчя до минулого та майбутнього, співпадають з поняттям психологічної кризи, що характеризується блокадою життєвих цілей. В сучасних умовах багато фахівців вказують на зниження суїцидального віку. Зокрема поширюються випадки самогубства у дітей та підлітків.

Багато хлопців і дівчат підліткового віку вже стикалися з дуже «дорослими проблемами». Нерозуміння, невизначеність майбутнього і нерозділена любов, яка в цьому віці здається єдиною – можуть підкосити і дорослу людину. І до підлітка, пригніченого цими речами приходять думки про те, що тут не так вже й добре, як може бути. У багатьох підлітків трапляються проблеми у житті, які здаються їм нерозв'язними. Тоді вони найбільше потребують підтримки і любові своїх близьких людей – не показової і оптимістичної, а допомоги в розумінні себе і світу.

Високий рівень суїциду в Україні та інших країнах світу ставить питання про причини цього явища та способах його попередження. У науковій літературі причини самогубства розглядаються поряд з чинниками суїцидальної поведінки, зокрема нейробіохімічними, соціальними, філософсько-психологічними [5; 8].

Причини суїцидальної поведінки неповнолітніх полягають у:

- 1) нерозумінні, неприйнятті неповнолітнього “значущими іншими”, що викликає переживання образи, самотності, відчуження;
- 2) втраті батьківської любові, нерозділеному коханні;
- 3) смерті, розлученні батьків;
- 4) прикладі суїцидальної поведінки батьків, родичів тощо [1; 3; 12].

Деякі дослідники визначають соціально-психологічні чинники, які можуть сприяти виникненню суїцидальних проявів у підлітків та юнаків:

- серйозні проблеми у сім'ї;
- проблеми у спілкуванні з однолітками;
- смерть улюбленої або значущої людини;
- розрив стосунків з коханою людиною;
- міжособистісні конфлікти або втрата значущих відносин;
- проблеми з дисципліною або із законом;
- тиск, здійснюваний групою однолітків, передусім той, що пов'язаний із наслідуванням самопошкоджуючої поведінки інших;
- тривале перебування у ролі жертви або "цапа Ізраїлівник";
- розчарування успіхами у навчальному закладі або невдачі у навчанні;
- високі вимоги у навчальному закладі до підсумкових результатів Ізраїлівної діяльності (іспитів, зовнішнього незалежного оцінювання);
- погане економічне становище, фінансові проблеми;
- небажана вагітність, аборт і його наслідки (у дівчат);
- зараження ВІЛ-інфекцією або хворобами, що передаються статевим шляхом;
- серйозні тілесні хвороби;
- надзвичайні зовнішні ситуації і катастрофи [2; 6].

Отже **метою** даної роботи є розширення наукових уявлень про чинники суїцидальної поведінки, та розвиток схильності до самогубства у підлітковому віці.

Об'єкт дослідження — суїцидальна поведінка як елемент індивідуальної активності.

Предмет – особливості суїцидальної поведінки в підлітковому віці.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі дослідницькі завдання:

1. На основі теоретичного аналізу наукових досліджень визначити Ізраїлівності вивчення суїцидальної поведінки у вітчизняній та зарубіжній літературі.
2. Визначити зміст соціально-психологічних ризиків суїцидальної поведінки у підлітковому віці.
3. Порівняти схильність до суїцидальної поведінки підлітків з різним рівнем особистісної тривожності.
4. Порівняти схильність до суїцидальної поведінки підлітків в різних емоційних станах.
5. Розробити рекомендації щодо профілактики розвитку схильності до суїциду в підлітковому віці.

У вивченні проявів і чинників суїцидальної поведінки за основу брались філософські та соціологічні тлумачення явища (В.А. Бачинін, М.О. Бердяєв, Е. Дюркгайм, О.Ф. Коні); загальні положення психодинаміки суїцидальності (К. Лукас, К. Маннінгер, Г.М. Сейден, В. Франкл, З. Фройд, Е. Фромм, Е.С. Шнейдман); дослідження соціальних і особистісних чинників суїцидальної поведінки (Н.В. Абдюкова, Н.І. Бережна, О.Г. Пасічний, В.П. Моска-

лець, О.М. Моховиков, Л.Е. Орбан-Лембрик, В.В. Сулицький); положення про зв'язок суїцидальності з особливостями рефлексії (Е. Стенгель) та когнітивності (М. Урсула); тлумачення патопсихологічних проявів суїцидальності (М.В. Миколайський); дослідження особливостей суїцидальної поведінки у підлітків (А. Аптер, О.Є. Блінова, О.О. Куракін, О.Б. Старовойтенко, Г.В. Старшенбаум, С.Г. Шебанова, К. Хоутен); уявлення про імітаційні чинники суїцидальної поведінки (В.В.Кобильченко Д. Вассерман, С. Шаллер, А. Шмітке); вивчення діагностично-профілактичних засобів попередження та 14раців корекції суїцидальності (Г.Я. Пилягіна, Ю.Р. Сидорик).

В роботі ми використовували комплекс методів науково дослідження:

- теоретичні: моделювання, аналіз наукової літератури, узагальнення наукової інформації;
- емпіричні: тест Айзенка «Самооцінка психічних станів», тест СР-45 для визначення схильності до суїциальної поведінки, спостереження, бесіди, психодіагностика;
- методи параметричної та непараметричної статистики: кореляційний аналіз, порівняння середніх значень.

Теоретичним здобутком цієї роботи є виявлення в структурі суїцидальної поведінки її градації: інформаційні передумови, 14рацівник14а14 тенденції, суїцидальні прояви, спроба суїциду та завершений суїцид.

Практична значущість роботи полягає в розробці рекомендацій для батьків в визначенні у підлітків схильності до суїцидальної поведінки та виявляти психічні стани дітей, які можуть сприяти суїцидальним проявам.

-
1. Бебик М.А., Бирюкова И.В., Варга А.Я., Вроно Е.М. и др. Азбука чувств. – М: Луч, Центр развития межличностных коммуникаций, 2015 – 200 с.
 2. Бойко О. В. Мифология суицида // Журнал социологии и социальной работы. – 2004. – т.7, №2. – С.138-159.
 3. Вихристюк О.В. Что нужно знать родителям о подростковых суицидах? / под ред. Вихристюк О.В., – М.: МГППУ, 2013 – 67 с.
 4. Всемирная организация здравоохранения. Превенция самоубийств: руководство для учителей и других работников школ. Перевод: Одесский национальный институт им. Мечникова. Одесса, 2007 – 25 с
 5. Глэддинг С. Психологическое консультирование. – СПб,: Питер, 2002. – 422с.
 6. Игумнов С.А. Основы психотерапии детей и подростков: Справ. Пособие / Под ред. В.Т.Кондрашенко. – М.: Изд-во Института Психотерапии. – 2001.
 7. Зотов М.В. Суицидальное поведение: механизмы развития, диагностика, коррекция. //СПб.: Речь, – 2006. – 144 с.
 8. Моховиков А.Н. Социология. Прошлое и настоящее. – М.: Высшая школа, 2001. – 214 с.
 9. Ушакова Е.С. Суицидальные риски // Социологические исследования . – №2, 2008. – С.106-110.
 10. Платонов Ю.П. Социальная психология поведения. – СПб.: Питер, 2006. – 464с.
 11. Попов Ю.В., Пичиков А.А. Суицидальное поведение у подростков. СПб.: Спец. Литература, – 2017. – 366 с.
 12. Прохорова О.Г. Мы и наши дети: как построить отношения в 14раці. – СПб: КАРО, 2007. – 160с.